

[Udenrigsministeren]

arbejde er således fortsat belagt med forbud i en udstrækning, der, for at sige det ligeud, har frataget ytrings- og foreningsfriheden ethvert reelt og ægte indhold.«

Dette er fortsat regeringens holdning og netop baggrunden for, at vi sammen med Frankrig, Holland, Norge og Sverige fører en klagesag mod Tyrkiet ved Den europæiske Menneskerettighedskommission i Strasbourg. Vi betragter denne klageprocedure som det mest hensigtsmæssige og virkningsfulde middel til at lægge pres på de tyrkiske myndigheder med henblik på at genoprette respekten for menneskerettighederne i Tyrkiet og hjælpe ofre.

Jeg skal ikke denne gang komme nærmere ind på, hvordan menneskerettighedskonventionens klageapparat fungerer. Det gjorde statsministeren som bekendt ved forespørgselsdebatten i 1982. Derimod ønsker jeg at understrege, at klagesagen i december 1983 nåede frem til et afgørende punkt, idet sagen efter en omfattende skriftveksling og en mundtlig høring for kommissionen blev antaget til realitetsbehandling på samtlige de punkter, den omfatter, dvs. menneskerettighedskonventionens bestemmelser om forbud mod tortur, om retssikkerhedsgarantier i forbindelse med frihedsberøvelse og domfældelse samt om tanke-, ytrings-, forenings- og forsamlingsfrihed.

Det påhviler nu kommissionen i samarbejde med parterne at kulegrave alle de forhold, der er inddraget i klagen. I denne forbindelse vil konkrete retssager som f.eks. sagen mod fagforeningen DISK kunne inddrages i kommissionens undersøgelser til illustration af retstilstanden i Tyrkiet, og kommissionen kan forudses at ville besøge visse fængsler og forhørscentre i Tyrkiet.

Klagesagen har hermed nået et stadium, der skulle give øgede muligheder for at lægge pres på Tyrkiet for at opnå, at tyrkisk lovgivning og praksis bringes i overensstemmelse med menneskerettighedskonventionens krav. Af hensyn til klageprocedurens fortrolige karakter kan jeg ikke her gå nærmere i detaljer, men jeg kan love, at regeringen skal vide at udnytte disse muligheder.

For at bevare de påtrykningsmuligheder, som klageproceduren giver især på dette stadium, er det vigtigt, at Tyrkiet, så længe sagen føres, ikke ekskluderes af Europarådet. Hvis dette sker, ophører Tyrkiet samtidig

med at være deltager i menneskerettighedskonventionen, og herved kortsættes i realiteten den videre behandling af klagesagen.

Man må erindre, at klageproceduren udgør en daglig påmindelse til de tyrkiske myndigheder om alvoren bag de fremførte klager og nødvendigheden af, at der gøres noget for at forbedre menneskerettighedssituationen i Tyrkiet.

I sidste instans bliver det Europarådets ministerudvalg, der til sin tid på grundlag af kommissionens rapport dels skal vurdere, om Tyrkiet har krænket sine forpligtelser under Den europæiske Menneskerettighedskonvention, dels, hvis spørgsmålet besvares bekræftende, skal foreslå modforholdsregler med henblik på at sikre respekten for menneskerettighederne i Tyrkiet i overensstemmelse med de standarder, der gælder for alle Europarådets medlemsstater.

Nu er der måske nogle, der så vil sige: ja men er denne klageprocedure ikke helt unødvendig nu, hvor det tyrkiske militærregime er blevet afløst af et civilt styre baseret på en ny demokratisk forfatning og på frie valg? Og hertil vil jeg så svare: gid det var så vel. For desværre har den seneste udvikling i Tyrkiet ikke gjort klageproceduren overflødig. Det er rigtigt, at Tyrkiet i 1983 tog visse skridt i retning af en demokratisk nyordning. Militærregeringen overholdt faktisk den såkaldte tidsplan for genindførelse af demokratiet, der forudså vedtagelse af en ny forfatning i november 1982 og afholdelse af parlamentsvalg det følgende år, i november 1983. Men udviklingen var i samme periode karakteriseret af dybtgående indgreb i forbindelse med dannelsen af nye partier og i pressefriheden.

De væsentligste elementer var for det første lukningen af det stortyrkiske parti den 31. maj 1983. Tidligere premierminister Demirel blev sammen med 15 andre af partiets grundlæggere interneret i en fjerntliggende provins. Den rette vejs parti – det er en i hast oprettet erstatning for Demirels parti – blev ramt af et veto mod partiets stillere, og det samme skete med det socialdemokratiske parti, Sodep. I alt blev der nedlagt veto mod ca. 450 af 780 grundlæggere af nye partier, 672 af 1.683 parlamentskandidater blev ramt af veto, og kun ca. 50 af knap 500 uafhængige kandidater fik lov til at stille op.

Dermed kom valgkampen, der startede den 2. oktober 1983 og sluttede den 5. no-